

УДК 339.97:332

Т. П. Радчишин,
аспірант кафедри менеджменту і права,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-2693-4772>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.23.244

МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

T. Radchyshyn,
Postgraduate student of the Department of Management and Law,
Dnipro State Agrarian and Economic University

MECHANISMS FOR INCREASING THE COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

У статті досліджено теоретико-методологічні засади та практичні механізми підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах сталого розвитку. Розкрито сутність поняття конкурентоспроможності та її взаємозв'язок із принципами сталого господарювання. Особливу увагу приділено інноваційним інструментам управління, екологічним та соціальним аспектам діяльності, а також цифровізації аграрного виробництва. Проаналізовано ключові фактори, що визначають конкурентні переваги підприємств: ефективність використання ресурсів, впровадження екологічно безпечних технологій, розвиток органічного виробництва, формування партнерських відносин у ланцюгах постачання та застосування сучасних маркетингових стратегій. Наведено характеристику механізмів підвищення конкурентоспроможності та проаналізовано ефективність їх використання. Результати дослідження можуть бути використані для розробки стратегій розвитку аграрних підприємств, спрямованих на забезпечення їх довгострокової ефективності та відповідності вимогам сталого розвитку.

The article explores mechanisms for enhancing the competitiveness of agricultural enterprises under the paradigm of sustainable development. It emphasizes the multidimensional nature of competitiveness, which integrates economic efficiency, ecological responsibility, and social inclusiveness. The study highlights that agricultural enterprises face increasing challenges related to globalization, climate change, resource scarcity, and shifting consumer preferences toward environmentally friendly products. To address these challenges, the article identifies key mechanisms such as innovation in production technologies, digital transformation of management processes, diversification of product portfolios, and the adoption of circular economy principles. Special attention is given to the role of ecological modernization, including the implementation of energy-saving technologies, precision farming, and organic production systems, which not only reduce environmental impact but also strengthen market positions. The article also examines the importance of institutional support, effective policy frameworks, and cooperative networks that facilitate knowledge transfer and resource sharing among enterprises. Marketing strategies oriented toward sustainability, branding based on ecological values, and transparent communication with stakeholders are presented as crucial tools for building long-term competitive advantages. The proposed conceptual framework integrates economic, environmental, and social indicators into a unified system of competitiveness assessment, enabling enterprises to align their strategies with sustainable development goals. The findings contribute to the theoretical understanding of competitiveness in agriculture.

and provide practical recommendations for managers and policymakers seeking to ensure resilience, adaptability, and sustainable growth of agricultural enterprises in dynamic market conditions. It is the combination of economic performance with environmental safety and social orientation that creates the basis for long-term support of the competitive positions of agricultural enterprises.

Ключові слова: Конкурентоспроможність, агробізнес, сталий розвиток, інновації, стратегічний менеджмент.

Key words: Competitiveness, agribusiness, sustainable development, innovation, strategic management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасні аграрні підприємства функціонують в умовах зростаючої глобальної конкуренції, нестабільності ринкових кон'юктур та посилення вимог до екологічної й соціальної відповідальності бізнесу. Процеси інтеграції у світові ринки, зміни клімату, обмеженість природних ресурсів та трансформація споживчих пріоритетів формують нові виклики для забезпечення їх довгострокової конкурентоспроможності. Традиційні підходи до управління ефективністю виробництва вже не гарантують стійких позицій на ринку, адже конкурентні переваги дедалі більше визначаються здатністю підприємств впроваджувати інновації, використовувати екологічно безпечні технології та формувати соціально орієнтовані бізнес-моделі.

У цьому контексті постає наукова проблема пошуку та обґрунтування механізмів підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств, які б відповідали принципам сталого розвитку. Її вирішення має важливе значення як для теорії, так і для практики. Науковий аспект полягає у розробці концептуальних підходів до інтеграції економічних, екологічних та соціальних факторів у систему управління конкурентоспроможністю. Практичний аспект полягає у формуванні дієвих інструментів та стратегій, що дозволяють аграрним підприємствам адаптуватися до сучасних викликів, забезпечувати ефективне використання ресурсів, підвищувати якість продукції та зміцнювати позиції на внутрішньому й зовнішньому ринках.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У сучасних наукових дослідженнях українських та іноземних авторів простежується

спільна увага до проблеми конкурентоспроможності аграрних підприємств у контексті сталого розвитку. Журавська Є. та Сіроткіна Н. у статті "Фактори впливу на розвиток інноваційної діяльності агропромислових підприємств України" [1] аналізують умови, що стимулюють або стримують інноваційну активність у вітчизняному агропромисловому комплексі. Вони доводять, що саме інновації стають ключовим чинником підвищення продуктивності та формування нових конкурентних переваг. Гончарук І. В., Новицька А. І. та Мазур Г. М. у публікації "Впровадження технологій точного землеробства як чинник впливу на еколого-економічну складову сільського господарства" [2] показують, що точне землеробство дозволяє оптимізувати використання ресурсів, зменшити негативний вплив на довкілля та водночас підвищити економічну ефективність виробництва, що безпосередньо зміцнює конкурентні позиції підприємств. Копишинська О., Уткін Ю., Ляшенко В. та Бараболя О. у дослідженні "Інформаційні системи та технології в агрономії та бізнесі: дослідження вимог роботодавців" [3] акцентують увагу на ролі цифрових технологій у сучасному агробізнесі, доводячи, що використання інформаційних систем забезпечує ефективність управління та швидку адаптацію до ринкових змін, що є важливим чинником конкурентоспроможності. Іноземні автори також приділяють значну увагу цій проблематиці. Barrett H. та Rose D. C. у статті "Perceptions of the Fourth Agricultural Revolution: What's In, What's Out, and What Consequences Are Anticipated?" [4] досліджують сприйняття четвертої аграрної революції, пов'язаної з цифровізацією та автоматизацією, і показують, що підприємства, які адаптуються до нових технологічних трендів, отримують стратегічні переваги на глобальному ринку. Calafat-Marzal C., Sanchez-Garcia M., Marti L. та Puertas R. у статті "Agri-food 4.0: Drivers and



Рис. 1. Обсяг прямих інвестицій в аграрний сектор України за видами діяльності станом на 01.01.2024 р., млн дол. США

Джерело: сформовано автором на основі [8]

Links to Innovation and Eco-innovation" [5] розглядають концепцію "Agri-food 4.0", яка поєднує цифрові технології, інновації та екологічні підходи у виробництві харчових продуктів, доводячи, що це сприяє підвищенню ефективності та створенню нових бізнес-моделей, що зміцнюють конкурентоспроможність аграрних підприємств. Johnson K. у науковій публікації під назвою "Agri-Innovation Models: Comparative Analysis of Global Approaches" [6] здійснює порівняльний аналіз моделей аграрних інновацій у різних країнах світу та визначає інституційні й організаційні механізми, які найбільш ефективно стимулюють інноваційну активність підприємств, що має безпосереднє значення для їхньої довгострокової стійкості та конкурентоспроможності. Тож українські автори зосереджуються на пошуку внутрішніх механізмів підвищення ефективності та екологізації виробництва, тоді як іноземні дослідники приділяють увагу інституційним, інноваційним та цифровим аспектам, що забезпечують інтеграцію аграрного бізнесу у глобальні ринки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є обґрунтування та розробка теоретико-методичних підходів до формування механізмів підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах сталого розвитку. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити низку завдань, серед яких: визначення сутності та ключових факторів конкурентоспроможності аграрних підприємств; аналіз сучасних тенденцій розвитку аграрного сектору та їх впливу на формування конкурентних переваг; дослідження

можливостей інтеграції економічних, екологічних та соціальних аспектів у систему управління підприємствами; розробка практичних рекомендацій щодо впровадження інноваційних технологій, екологічно безпечних методів виробництва та ефективних маркетингових стратегій. Реалізація поставлених завдань дозволить сформувати комплексний підхід до забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств, який відповідатиме сучасним викликам та сприятиме їх довгостроковій стійкості й розвитку відповідно до принципів сталого господарювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасний стан діяльності аграрних підприємств України характеризується поєднанням високого експортного потенціалу та значних викликів, пов'язаних із війною, дефіцитом ресурсів і нестабільним економічним середовищем. Станом на 2025 рік аграрні підприємства залишаються одним із ключових драйверів української економіки, забезпечуючи близько 10–12% ВВП та понад 40% валютної виручки країни завдяки експорту зернових, олійних культур та продукції переробки. Україна утримує позиції серед топ-5 експортерів зернових культур у світі, що свідчить про збереження стратегічної ролі агросектору навіть у складних економічних умовах. Водночас економічне середовище, у якому функціонують підприємства, є надзвичайно складним. Повномасштабна війна, розпочата росією проти України у лютому 2022 року, призвела до втрати частини земельних ресурсів, їхнього погіршеного якісного стану та руйнування виробничої інфраструктури. Це все супроводжується дефіцитом

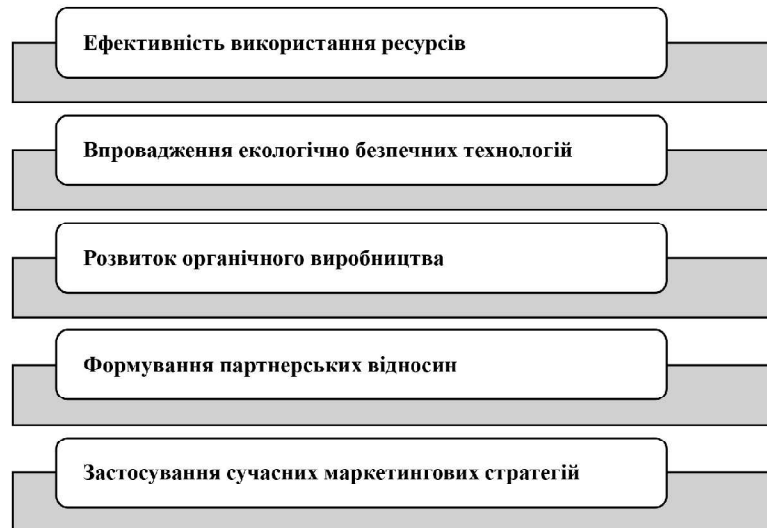


Рис. 2. Фактори, що визначають конкурентні переваги аграрних підприємств

Джерело: сформовано автором на основі [9].

трудових ресурсів, адже значна частина робочої сили мігрувала або залучена до інших сфер. Логістика залишається проблемною через обмежений доступ до портів та ризики транспортування, що підвищує витрати та знижує конкурентоспроможність.

Загалом економічне середовище для аграрних підприємств визначається кількома ключовими факторами. По-перше, це волатильність світових ринків продовольства, яка створює як можливості для експорту, так і ризики через коливання цін. По-друге, зростання витрат на виробництво — паливо, добрива, техніка — суттєво обмежує прибутковість бізнесу. По-третє, інвестиційний клімат залишається неоднозначним: попри ризики, агросектор продовжує приваблювати інвесторів завдяки природному потенціалу та глобальному попиту на продовольство [7].

Станом на 2024 рік обсяг капітальних інвестицій в аграрний сектор України склав понад 5 млрд грн, що становить близько 12% від загального обсягу капітальних інвестицій у національну економіку (рис. 1) [8].

Найбільші інвестиції (1427 млн дол. США) спрямовані у вирощування багаторічних культур, що свідчить про стратегічну орієнтацію на довгострокові аграрні проекти з високим експортним потенціалом. Значні кошти (783 млн дол. США) також вкладено у виробництво олії та тваринних жирів, а також у тютюнову промисловість, що може бути пов'язано з високою рентабельністю цих напрямів. Менші обсяги інвестицій спостерігаються у тваринництві (591 млн дол. США), виробництві напоїв (512 млн дол. США) та кормів для тварин

(110 млн дол. США), що може свідчити про обмежену привабливість цих секторів для інвесторів або про їхню нижчу капіталомісткість. Найменше фінансування отримали такі напрями, як переробка фруктів і овочів (78 млн дол. США), виробництво хліба та інших продуктів (84 млн дол. США), що вказує на потребу в стимулюванні переробної галузі для підвищення доданої вартості продукції.

В таких складних соціально-економічних умовах дуже складно забезпечити високу конкурентоспроможність, адже аграрні підприємства стикаються з необхідністю адаптації до нових реалій: цифровізація виробництва, впровадження екологічно безпечних технологій, розвиток органічного землеробства та пошук партнерств у глобальних ланцюгах постачання стають важливими інструментами виживання й розвитку. Тому конкурентні переваги сучасних аграрних підприємств формуються завдяки комплексному поєднанню багатьох взаємопов'язаних факторів. Насамперед вирішальне значення має ефективність використання ресурсів, адже раціональне управління землею, водою, енергією та трудовими ресурсами дозволяє знижувати витрати й підвищувати продуктивність. Водночас усе більшої ваги набуває впровадження екологічно безпечних технологій, що забезпечують збереження довкілля, підвищують якість продукції та відповідають вимогам сталого розвитку. У цьому контексті розвиток органічного виробництва стає не лише інструментом задоволення попиту на здорове харчування, а й важливим елементом позиціонування підприємства на ринку з високою доданою вартістю (рис. 2).

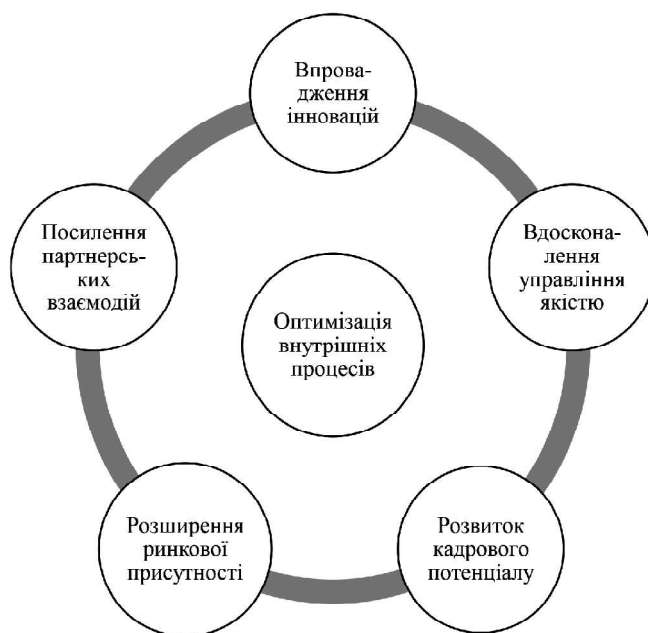


Рис. 3. Механізми підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств

Джерело: сформовано автором на основі [11].

Не менш значущим є формування партнерських відносин у ланцюгах постачання, адже тісна співпраця з постачальниками, переробниками та дистриб'юторами сприяє стабільності бізнесу, розширенню ринків збуту та підвищенню довіри споживачів. Завершальним компонентом виступає застосування сучасних маркетингових стратегій, які дозволяють підприємствам ефективно комунікувати зі споживачами, створювати сильний бренд і швидко реагувати на зміни ринкових тенденцій. У сукупності ці фактори формують стійку конкурентну позицію аграрних підприємств, забезпечуючи їхню здатність адаптуватися до викликів та утримувати лідерство в умовах динамічного ринку [10].

Підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств пов'язане з поглибленим і системним застосуванням ключових механізмів, кожен із яких формує власний внесок у зміцнення ринкових позицій. Центральним механізмом є оптимізація внутрішніх процесів, що охоплює вдосконалення виробничих операцій, раціоналізацію використання земельних, трудових і матеріальних ресурсів, зниження витрат та підвищення продуктивності. Це дозволяє підприємству створювати більш якісну продукцію за нижчої собівартості та ефективніше реагувати на сезонні чи ринкові коливання. Важливою рушійною силою виступає впровадження інновацій, оскільки використання точного землеробства, автоматизованих систем управління, цифрового моніторингу полів

та тваринницьких комплексів забезпечує оперативне отримання даних, підвищення точності виробничих рішень і зниження ймовірності помилок (рис. 3).

Значну роль також відіграє удосконалення системи управління якістю, яке передбачає впровадження міжнародних стандартів, контроль на всіх етапах виробництва, відстежуваність продукції та створення репутації надійного виробника. Конкурентні переваги також формує розвиток кадрового потенціалу, оскільки висококваліфікований персонал здатен швидко адаптуватися до впровадження нових технологій, приймати ефективні рішення та забезпечувати стабільне функціонування окремих напрямів діяльності. Позитивний вплив забезпечує і розширення ринкової присутності, що полягає у виході на нові сегменти, активному просуванні продукції, формуванні впізнаваного бренду та розвитку експортних можливостей завдяки маркетинговим і логістичним інструментам. Довгострокову стійкість агробізнесу зміцнює посилення партнерських взаємодій, які створюють мережу взаємної підтримки між постачальниками ресурсів, переробними підприємствами, логістичними операторами та торговельними мережами, що дозволяє зменшувати ризики, стабілізувати поставки та забезпечувати безперервність виробничого циклу. Сукупність цих механізмів формує основу для успішного розвитку аграрних підприємств і забезпечує їм можливість конкурувати на внутрішніх і зовнішніх ринках [12].

Таблиця 1. Ефективність впровадження механізмів підвищення конкурентоспроможності на аграрних підприємствах

Механізми підвищення конкурентоспроможності	Ефект від впровадження
Оптимізація внутрішніх процесів	Зниження витрат виробництва, підвищення продуктивності та стабільності діяльності
Впровадження інновацій	Підвищення точності управлінських рішень, ефективне використання ресурсів і зменшення ризиків
Удосконалення системи управління якістю	Підвищення довіри споживачів, забезпечення відповідності стандартам і покращення репутації
Розвиток кадрового потенціалу	Зростання професійної компетентності працівників, підвищення ефективності роботи та адаптивності до нових технологій
Розширення ринкової присутності	Збільшення обсягів збуту, вихід на нові ринки, формування сильного бренду
Посилення партнерських взаємодій	Оптимізація логістики, стабілізація постачання, зменшення ризиків та посилення стійкості бізнесу

Джерело: сформовано автором на основі [11, 15].

Ефективність впровадження механізмів підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств проявляється через їхній вплив на різні аспекти діяльності (табл. 1).

Оптимізація внутрішніх процесів забезпечує зниження виробничих витрат, підвищення продуктивності та стабільності роботи підприємства. Впровадження інновацій сприяє точнішому прийняттю управлінських рішень, ефективнішому використанню ресурсів і зменшенню ризиків. Удосконалення системи управління якістю підвищує довіру споживачів, гарантує відповідність продукції необхідним стандартам і зміцнює репутацію виробника. Розвиток кадрового потенціалу веде до зростання професійної майстерності персоналу, підвищення результативності його роботи та здатності адаптуватися до нових технологій. Розширення ринкової присутності забезпечує збільшення обсягів реалізації, вихід на нові ринки та формування впізнаваного бренду. Посилення партнерських взаємодій оптимізує логістичні процеси, стабілізує постачання, зменшує ризики й підсилює стійкість аграрного бізнесу в умовах мінливого ринкового середовища.

Таким чином, механізми підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах сталого розвитку формують цілісну систему інструментів, що поєднує технологічну модернізацію, ефективне управління ресурсами, удосконалення організаційних процесів та активне впровадження екологічних принципів господарювання. Їх комплексне застосування сприяє не лише підвищенню продуктивності та зниженню витрат, а й формуванню високої якості продукції, зміцненню довіри споживачів і партнерів, розширенню ринкових можливостей та посиленню адаптивності

підприємств до зовнішніх змін. Особливе значення набуває розвиток інноваційних та екологічно орієнтованих підходів, що забезпечують відповідність діяльності вимогам сталого розвитку і водночас підвищують конкурентні позиції виробників на внутрішніх та зовнішніх ринках. У підсумку реалізація таких механізмів створює умови для довгострокової ефективності та стійкості аграрного сектору, сприяючи його гармонійному розвитку в економічному, соціальному та екологічному вимірах [16].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження дозволило встановити, що конкурентоспроможність аграрних підприємств у сучасних економічних умовах формується не лише на основі економічних показників ефективності, а й значною мірою залежить від здатності інтегрувати принципи сталого розвитку у виробничу та управлінську діяльність. Виявлено, що ключовими чинниками забезпечення конкурентних переваг є ефективність використання ресурсів, впровадження екологічно безпечних технологій, розвиток органічного виробництва, формування партнерських відносин у ланцюгах постачання та застосування сучасних маркетингових стратегій. Саме поєднання економічної результативності з екологічною безпекою та соціальною орієнтованістю створює основу для довгострокової підтримки конкурентоспроможних позицій аграрних підприємств.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають у поглибленому дослідженні інституційних механізмів підтримки конкурентоспроможності аграрних підприємств, зокрема державної політики, програм фінан-

сового стимулювання та системи дорадчих послуг. Важливим є також аналіз впливу цифрових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та інтернет речей, на трансформацію бізнес-моделей у аграрному секторі. Особливої уваги потребує вивчення соціальних аспектів, зокрема формування партнерських відносин у ланцюгах постачання, розвиток кооперації та забезпечення високого рівня довіри між виробниками й споживачами. Таким чином, результати дослідження створюють підґрунтя для подальшого наукового пошуку та практичних розробок, спрямованих на формування сучасних механізмів конкурентоспроможності аграрних підприємств. Реалізація цих перспектив сприятиме підвищенню ефективності аграрного сектору, його інтеграції у світову економіку та забезпеченню балансу між економічними, екологічними й соціальними вимогами сталого розвитку.

Література:

1. Журавська Є., Сіроткіна Н. Фактори впливу на розвиток інноваційної діяльності агропромислових підприємств України. Журнал глобального сільського господарства та екології. 2020. № 8 (2).
2. Гончарук І. В., Новицька А. І., Мазур Г. М. Впровадження технологій точного землеробства як чинник впливу на еколого-економічну складову сільського господарства. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2022. № 3 (61).
3. Копишинська О., Уткін Ю., Ляшенко В., Бараболя О. Інформаційні системи та технології в агрономії та бізнесі: дослідження вимог роботодавців. Збірник наукових праць: XXI міжнародна науково-практична конференція, Київ. 2021. № 6 (2).
4. Barrett H., Rose D. C. Perceptions of the Fourth Agricultural Revolution: What's In, What's Out, and What Consequences Are Anticipated? *Sociologia Ruralis*. 2022. № 62 (2).
5. Calafat-Marzal C., Sanchez-Garcia M., Marti L., Puertas R. Agri-food 4.0: Drivers and Links to Innovation and Eco-innovation. *Computers and Electronics in Agriculture*. 2023. № 27.
6. Johnson K. Agri-Innovation Models: Comparative Analysis of Global Approaches. *Journal of Agricultural Development Studies*. 2021. № 29 (1).
7. Ключові виклики для аграрного сектору та основні завдання державної аграрної політики на 2025 рік. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: [https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/klyuchovi-](https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/klyuchovi-vyklyky-dlya-ahrarnoho-sektoru-ta-osnovni-zavdannya)

[vyklyky-dlya-ahrarnoho-sektoru-ta-osnovni-zavdannya](https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/klyuchovi-vyklyky-dlya-ahrarnoho-sektoru-ta-osnovni-zavdannya)

8. Інвестиції в агробізнес України: виклики, можливості та пропозиції 2025 року. InVenture. URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/articles/investiciyi-v-agrobiznes-ukrayini-viklyki-mozhливosti-ta-tendenciyi-2025-roku>
9. Акулюшина М. О., Зотова А. Г., Швець В. О. Фактори підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах невизначеності. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-73>
10. Расевич В., Расевич І. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Агронаука і практика*. 2025. № 4 (3). DOI: [https://doi.org/10.32636/agroscience.2025-\(4\)-3-10](https://doi.org/10.32636/agroscience.2025-(4)-3-10)
11. Олійник Т. І., Білоус Д. В. Науково-методологічні дослідження в плануванні та управлінні конкурентоспроможністю малих аграрних підприємств у контексті розвитку підприємництва. *Бізнес Інформ*. 2025. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-286-295>
12. Халатур С. М. Особливості механізму функціонування інвестиційного ринку в Україні. *Scientific Progress & Innovations*. 2013. № (4). С. 121—124. URL: <https://doi.org/10.31210/visnyk2013.04.31>
13. Hudym, K., & Khalatur, S. (2016). Systematisation and analysis of MNCs' models of conduct for entering the national agrarian markets. *Economic Annals-XXI*, 159(5-6), 34-37. <https://doi.org/10.21003/ea.V159-07>
14. Khalatur, S.M. (2017). Important provisions for the development of agriculture of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3 (2), 147—154. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-2-147-154>
15. Khalatur S., Trokhymets O., Karamushka O. (2020). Conceptual basis of tax policy formation in the globalization conditions. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6 (2), 81—92. URL: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/793>
16. Khalatur, S., Hrabchuk, O., Vodolazska, O., Babenko-Levada, V., Pavlenko, O. (2024). Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2 (55), 199-212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.-2.55.2024.4347> (дата звернення: 12.05.2025)

References:

1. Zhuravska, Ye. and Sirotkina, N. (2020), "Factors influencing the development of innovative

activity of agro-industrial enterprises of Ukraine", Journal of Global Agriculture and Ecology, vol. 8 (2).

2. Honcharuk, I.V., Novytska, L.I. and Mazur, H.M. (2022), "Implementation of precision farming technologies as a factor influencing the ecological and economic component of agriculture", Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky, vol. 3 (61).

3. Kopyshynska, O., Utkin, Yu., Liashenko, V. and Baraboliia, O. (2021), "Information systems and technologies in agronomy and business: employer requirements study", Zbirnyk naukovykh prats': XXI mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia [Proceedings of the XXI International Scientific and Practical Conference], Kyiv, Ukraine, vol. 6 (2).

4. Barrett, H. and Rose, D.C. (2022), "Perceptions of the Fourth Agricultural Revolution: What's In, What's Out, and What Consequences Are Anticipated?", Sociologia Ruralis, vol. 62 (2).

5. Calafat-Marzal, C., Sanchez-Garcia, M., Marti, L. and Puertas, R. (2023), "Agri-food 4.0: Drivers and Links to Innovation and Eco-innovation", Computers and Electronics in Agriculture, vol. 27.

6. Johnson, K. (2021), "Agri-Innovation Models: Comparative Analysis of Global Approaches", Journal of Agricultural Development Studies, vol. 29 (1).

7. National Institute for Strategic Studies (2025), "Key challenges for the agricultural sector and main tasks of agricultural policy for 2025", available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/klyuchovi-vyklyky-dlya-aharnoho-sektoru-ta-osnovni-zavdannya> (Accessed 03 November 2025).

8. InVenture (2025), "Investments in Ukraine's agribusiness: challenges, opportunities and proposals for 2025", available at: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/articles/investiciyi-v-agrobiznes-ukrayini-vikliki-mozhливosti-ta-tendenciyi-2025-roku> (Accessed 11 November 2025).

9. Akuliushyna, M.O., Zotova, L.H. and Shvets, V.O. (2024), "Factors of increasing enterprise competitiveness under uncertainty", Ekonomika ta suspilstvo, vol. 60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-73>.

10. Rasevych, V. and Rasevych, I. (2025), "Innovative activity as a factor of competitiveness of agricultural enterprises", Agronomy and Practice, vol. 4 (3): [https://doi.org/10.32636/agroscience.2025-\(4\)-3-10](https://doi.org/10.32636/agroscience.2025-(4)-3-10).

11. Oliinyk, T.I. and Bilous, D.V. (2025), "Scientific and methodological research in planning and managing competitiveness of small agricultural

enterprises in the context of entrepreneurship development", Biznes Inform, vol. 5.: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-286-295>.

12. Khalatur, S.M. (2013), "Features of the mechanism of functioning of the investment market in Ukraine", Scientific Progress & Innovations, vol. 4, pp. 121—124. <https://doi.org/10.31210/visnyk2013.04.31>.

13. Hudym, K. and Khalatur, S. (2016), "Systematisation and analysis of MNCs' models of conduct for entering the national agrarian markets", Economic Annals-XXI, vol. 159 (5—6), pp. 34—37. <https://doi.org/10.21003/ea.V159-07>

14. Khalatur, S.M. (2017), "Important provisions for the development of agriculture of Ukraine", Baltic Journal of Economic Studies, vol. 3 (2), pp. 147—154. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-2-147-154>.

15. Khalatur, S., Trokhymets O. and Karamushka, O. (2020), "Conceptual basis of tax policy formation in the globalization conditions", Baltic Journal of Economic Studies, vol. 6 (2), pp. 81—92, available at: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/793> (Accessed 11 November 2025).

16. Khalatur, S., Hrabchuk, O., Vodolazska, O., Babenko-Levada, V. and Pavlenko, O. (2024), "Financing the development of agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine", Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, vol. 2 (55), pp. 199—212. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347>.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2025 р.

<https://nauka.com.ua>

Електронне фахове видання

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток**

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663